22.11.2022

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: Lausunto Kaivostoiminnalle RAJAT-kansalaisaloitteesta (KAA 1/2022 vp)

Eduskunnan käsiteltävänä on Kaivostoiminnalle RAJAT -kansalaisaloite.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä ”MaRa”) kiittää pyynnöstä toimittaa talousvaliokunnalle kirjallinen lausunto asiassa. MaRa toteaa asiassa seuraavaa:

Kansalaisaloitteeseen perustuvassa lakiehdotuksessa esitetään määritettäväksi alueet, joilla malminetsintä ja kaivostoiminta olisi kokonaan kielletty.

On selvää, että kaivostoiminnasta aiheutuu muun muassa melua, pölyä, tärinää sekä pahimmillaan jätevesien johtamisesta vesistöön muodostuvia haittatekijöitä. Nämä jäävät usein huomioon ottamatta ympäristön rakenteelliseen muutokseen vaikuttavina tekijöinä. Usein ne ilmenevät myös maisemaan, valaistukseen ja erämaisuuden katoamiseen liittyvinä tekijöinä, mitkä heikentävät myös malminetsinnän tai kaivostoiminnan lähellä asuvien ja alueen muiden elinkeinojen paikallisia toimintaedellytyksiä.

Usein on jopa niin, että kaivostoiminta ei sovi niille alueille, missä esimerkiksi matkailuun perustuvat elinkeinot pohjautuvat puhtaaseen luontoon ja hiljaiseen äänimaisemaan. Kaivosten avaaminen uhkaa tällaisia paikkoja muun muassa Kuusamossa ja Kolarissa sekä Saimaan vesistön alueella.

Eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä laiksi kaivoslain muuttamisesta (HE 126/2022 vp) on esitetty muutoksia niin malminetsintä- kuin kaivosluvassa annettavia lupamääräyksiä koskevaan sääntelyyn, mitkä edistäisivät ympäristönsuojelun tason parantamista siltä osin kuin se kuuluu kaivoslain soveltamisalaan.

Esityksessä ehdotetaan, että malminetsintäluvassa olisi annettava tarpeelliset määräykset toimenpiteistä, joilla varmistutaan, että malminetsinnästä ja muusta malminetsintäalueen käytöstä ei aiheudu haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luonnonesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muuta merkittävää vahingollista ympäristövaikutusta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että lupamääräyksiä malminetsintätutkimusten ajankohdista ja menetelmistä sekä malminetsintään liittyvistä laitteista ja rakennelmista annettaessa on otettava

huomioon hyvät käytänteet malminetsinnästä aiheutuvien ympäristövaikutusten vähentämiseksi.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että kaivosluvassa olisi annettava tarpeelliset lupamääräykset puuston, muun kasvillisuuden säilyttämisestä, uusimisesta ja uusista istutuksista kaivostoiminnan aikana, kaivosalueen toimintojen sijoittelusta ottaen huomioon luonnon monimuotoisuus ja muut ympäristövaikutukset sekä toimenpiteistä, joilla estetään huomattavien vahingollisten ympäristövaikutusten aiheutuminen.

Ympäristönsuojelun tason parantamiseksi hallituspuolueet ovat sopineet malminetsintää koskevasta kiellosta kansallis- ja luonnonpuistoissa sekä valtion muilla luonnonsuojelualueilla sallitun malminetsinnän edellytysten tiukentamisesta. Nämä ehdotukset sisältyvät hallituksen esitykseen luonnonsuojelulaista.

MaRa toteaa, että tietyn elinkeinotoiminnan kategorinen alueellinen rajoittaminen ei yleensä ole perusteltua eikä tarkoituksenmukaista. Toisaalta malminetsinnästä ja erityisesti kaivostoiminnasta voi kuitenkin aiheutua sellaisia haittatekijöitä, jotka voivat turmella alueen ympäristön pitkäksi aikaa tai jopa peruuttamattomasti. Sen vuoksi on perusteltua, että luontoarvoltaan herkät ja arvokkaat alueet tulee sulkea pois malminetsinnän ja kaivostoiminnan piiristä. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi kansallis- ja luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet.

MaRa katsoo, että hallituksen esityksessä laiksi kaivoslain muuttamisesta (HE 126/2022 vp) on esitetty sellaisia muutoksia, jotka toteutuessaan vastaavat suurelta osin kansalaisaloitteen lakiehdotuksessa esitettyihin vaatimuksiin. On kuitenkin tärkeä huomioida sen edellyttävän lopulta sitä, että viranomaisen tekemässä lupaharkinnassa oikeasti noudatetaan tarkasti sitä, mitä laissa sanotaan. Tämä voi muun muassa edellyttää tiukkojen lupamääräysten asettamista malminetsintä- ja kaivostoiminnalle. Ympäristönsuojelun tasoa ei paranneta vain lakiin tehtävillä muutoksilla, vaan käytännön toiminnassa noudattamalla lupaviranomaisen antamia määräyksiä.

Ehdotetut muutokset kaivosluvassa annettaviin yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisiin määräyksiin esimerkiksi puuston, muun kasvillisuuden säilyttämisestä ja uusimisesta sekä sellaisista toimenpiteistä, joilla estetään huomattavien vahingollisten ympäristövaikutusten aiheutuminen ja paikkakunnan asutus- tai elinkeino-olojen merkittävä heikentyminen voivat vaikuttaa myönteisesti ympäristöön vain, mikäli luvan yhteydessä annettavat määräykset ovat riittäviä turvaamaan ympäristöä.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Sami Hämäläinen
lakimies, varatuomari

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.